

Centraal Planbureau

CPB Notitie | 19 september 2017

Certificering budgettaire ramingen fiscale maatregelen

*Uitgevoerd op verzoek van
het Ministerie van Financiën*

CPB Notitie

Aan: Ministerie van Financiën
Datum: 19 september 2017
Betreft: Certificering budgettaire ramingen fiscale maatregelen

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag
Postbus 80510
2508 GM Den Haag

T 088 9846000
I www.cpb.nl

Contactpersoon
Maurits van Kempen

Samenvatting en conclusies

Deze notitie betreft een certificering van de ramingen van de fiscale beleidsmaatregelen in het pakket Belastingplan 2018. Hiermee wordt invulling gegeven aan het advies in het vijftiende rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte. Het CPB acht de ramingen van de budgettaire effecten van de gecertificeerde fiscale maatregelen redelijk en neutraal. In deze notitie zijn in totaal 65 ramingen gecertificeerd. Hiervan hebben er eenentwintig een mogelijk budgettair effect. Voor deze maatregelen wordt tevens een inschatting van de onzekerheid gemaakt. Na de marginale beoordeling zijn, in overeenstemming met het toetsingskader (zie bijlage), vier maatregelen uitvoerig beoordeeld. Tabellen 1 en 2 geven een overzicht van alle gecertificeerde maatregelen. In de navolgende paragraaf wordt de certificering van en de onzekerheidsanalyse voor enkele specifieke ramingen toegelicht.

1.1 Inleiding

Met ingang van de Miljoenennota 2018 certificeert het Centraal Planbureau de ramingen door het ministerie van Financiën van budgettaire kosten of opbrengsten van fiscale beleidsmaatregelen, zoals opgenomen in het pakket Belastingplan 2018. Dit houdt in dat het CPB toetst of de ramingen 'neutraal en redelijk'¹ zijn en aangeeft wat de bijbehorende mate van onzekerheid is.²

Toetsing van de ramingen vindt plaats aan de hand van een toetsingskader. Volgens dit toetsingskader wordt iedere raming in ieder geval aan een marginale toetsing onderworpen. Daarbij wordt allereerst gekeken naar wat de beleidsmaatregel inhoudt en hoe het huidige fiscale landschap hierdoor verandert. Voorts worden de gebruikte data en aannames voor de raming van budgettaire effecten nagelopen. Daarbij wordt in het bijzonder gekeken naar onzekerheden in de raming, die voortkomen uit de gebruikte data, modellen, aannames en gedragseffecten.

Maatregelen die een geraamd budgettair effect hebben van meer dan 50 mln euro, worden bij het certificeren uitvoeriger beoordeeld. Dit geldt ook voor maatregelen waarbij mogelijk forse gedragseffecten spelen, waarbij de grondslag erg onzeker is, of die controversieel zijn.³ Het CPB geeft bij iedere raming een afzonderlijke inschatting van de onzekerheid.

Het pakket Belastingplan 2018 kent ook maatregelen zonder lastenrelevant budgettair effect (zie tabel 2). Dit is het geval bij maatregelen die een technische of redactionele wijziging betreffen, maatregelen die niet tot een wijziging van de materiële belastingplicht leiden of maatregelen die enkel een reparatie van onbedoelde budgettaire effecten tot stand brengen.⁴

¹ Een raming is 'redelijk' als er bij het CPB geen betere bronnen of ramingsmethoden bekend zijn om de desbetreffende raming te maken. De term 'neutraal' houdt in dat de raming zuiver is en dus geen systematische afwijking naar boven of naar beneden vertoont.

² De oorsprong van de vastgelegde certificeringsronde is het advies van het vijftiende rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte in 2016: Van salдостuring naar stabilisatie, Vijftiende rapport van de Studiegroep Begrotingsruimte, Den Haag, juli 2016, p.37 en 4, [link](#).

³ Ramingen die door gedragseffecten of door de gebruikte grondslag een hoge mate van onzekerheid kennen vereisen meer inzicht en kwalificeren daarom voor een uitgebreide toetsing. Verder inzicht is ook gewenst indien een maatregel in bijzondere belangstelling staat van het parlement. Over deze kwalificatie oordeelt het CPB naar eigen inzicht.

⁴ Bij reparatie valt het onbedoelde effect per definitie weg tegen het effect van de reparatiemaatregel, waardoor er geen lastenrelevant budgettair effect is.

1.2 Certificering

Tabel 1 Overzicht gecertificeerde maatregelen met mogelijk budgettair effect

Nummer	Maatregel	Uitvoerige toetsing	Geraamd budgettair effect (x mln euro) ^a			
			2018	2021	Structureel	Onzekerheid
B1	Inkomensbeleid BP 2018	X	-92	-92	-92	Laag
B2	Aanpassing percentage van de energie-investeringsaftrek		2	2	2	Gemiddeld
B3	Herinvoeren 10%-regeling		-1	-1	-1	Gemiddeld
B4	Uitvoering motie Van Vliet	X	3	3	3	Hoog
B5	Tariefsverhoging kansspelbelasting		20	0	0	Gemiddeld
B6	Aanscherping definitie geneesmiddelen		42	42	42	Gemiddeld
B7	Aanpassing tariefsbepalingen omzetbelasting met betrekking tot zeeschepen		3	3	3	Laag
B8	Toepassing tabel werkelijke waarde bestelauto's		-1	-1	-1	Gemiddeld
B9	Heffing afvalstoffenbelasting bij verwijdering buiten Nederland		0	3	6	Gemiddeld
B10	Tijdelijke verhoging tarieven energiebelasting	X	200	0	0	Gemiddeld
	Uitbreiding stadsverwarmingsregeling					
B11	Uitbreiding stadsverwarmingsregeling		-3	-3	-3	Gemiddeld
B12	Verhoging tarief eerste schijf aardgas energiebelasting		3	3	3	Gemiddeld
B13	Aansprakelijkheidsbepaling pand- en hypotheekhouders en executanten		10	10	10	Gemiddeld
B14	Tarief algemene bestedingsbelasting BES		-1	0	0	Gemiddeld
B15	Afschaffing van de btw-landbouwregeling	X	22	22	22	Hoog
B16	Inhoudingsplicht houdstercoöperaties en uitbreiding inhoudingsvrijstelling		-30	-30	-30	Gemiddeld
B17	Vrijstelling inkomstenbelasting mobiliteitsprojecten		0	0	0	Gemiddeld
B18	Vervallen tijdsklemmen Brede Herwaarderingskapitaalverzekeringen		0	0	0	Gemiddeld
B19	Uitbreiding reikwijdte artikel 15ac naar alle interne gebruiksvergoedingen		0	0	0	Gemiddeld
B20	Aanpassing partnerbegrip pleegkinderen		0	0	0	Gemiddeld
B21	Vrijstelling vastgoedbelasting BES		0	0	0	Gemiddeld

(a) + is saldoverbeterend/lastenverzwarend

Tabel 2 Overzicht gecertificeerde maatregelen zonder budgettair effect

Maatregel	Geraamd budgettair effect (x mln euro) ^a				
	2018	2021	Structureel	Onzekerheid	
1	Aanpassing liquidatieverliesregeling	-	-	-	n.v.t.
2	Schorsen en naheffen (Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994)	-	-	-	n.v.t.
3	Vrijstelling afvalstoffenbelasting voor zuiveringsslib	-	-	-	n.v.t.
4	Verwijzing artikel 8.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001	-	-	-	n.v.t.
5	Verwijzing artikel 10bis.6 van de Wet inkomstenbelasting 2001	-	-	-	n.v.t.
6	Verwijzing Invoeringswet van de Wet inkomstenbelasting 2001	-	-	-	n.v.t.
7	Wijziging artikel 35o, tweede lid, van de Wet op de loonbelasting 1964	-	-	-	n.v.t.
8	Vervallen artikel 38k van de Wet op de loonbelasting 1964	-	-	-	n.v.t.
9	Actualisatie vrijstelling Wet inrichting landelijk gebied	-	-	-	n.v.t.
10	Technische aanpassing artikel 10a Wet op de vennootschapsbelasting 1969	-	-	-	n.v.t.
11	Technische wijziging innovatiebox	-	-	-	n.v.t.
12	Vervallen sanctie herkapitalisatie	-	-	-	n.v.t.
13	Redactionele wijziging artikel 17e van de Wet op de omzetbelasting 1968	-	-	-	n.v.t.
14	Omissie artikel 6i Wet op de omzetbelasting 1968	-	-	-	n.v.t.
15	Technische wijziging artikel 70 van de Wet op de accijns	-	-	-	n.v.t.
16	Verwijzingen artikel 9 van de Wet op de belasting van personenauto's en motorrijwielen 1992 en artikel 23b van de Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994	-	-	-	n.v.t.
17	Herstel omissie Wet uitwerking Autobrief II	-	-	-	n.v.t.
18	Verlenging geldigheidsduur vrijstelling pleegzorgvergoedingen	-	-	-	n.v.t.
19	Verlenging geldigheidsduur multiplier giftenaftrek met een jaar	-	-	-	n.v.t.
20	Afschaffen fictieve dienstbetrekking voor niet-uitvoerende bestuurders van een beursgenoteerde vennootschap	-	-	-	n.v.t.
21	Uitbreiding toepasbaarheid alleenstaande ouderenkorting in de loonheffing	-	-	-	n.v.t.
22	Beperking toepassing heffingskortingen buitenlandse belastingplichtigen	-	-	-	n.v.t.
23	Mededeling S&O-verklaring	-	-	-	n.v.t.
24	Country-by-country reporting bij niet-tijdige implementatie door andere landen	-	-	-	n.v.t.
25	Inhoudingsvrijstelling voor de fiscale beleggingsinstelling	-	-	-	n.v.t.
26	Maand- of kwartaalaangifte kansspelbelasting	-	-	-	n.v.t.
27	Akten in de algemene bewaarplaats en elektronische kopie van annexen	-	-	-	n.v.t.
28	Uitbreiding van het begrip 'plaatsen' Wet op de accijns	-	-	-	n.v.t.
29	Publiekelijk kenbaar maken catalogusprijs	-	-	-	n.v.t.
30	Massa rijklaar	-	-	-	n.v.t.
31	Wijziging artikel 66 van de Wet belastingen op milieugrondslag	-	-	-	n.v.t.
32	Vereenvoudigen derdenbeslag	-	-	-	n.v.t.
33	Vervallen schorsende werking fiscaal verzet	-	-	-	n.v.t.
34	Toegang tot de antiwitwasinlichtingen (uitbreiding naar derde landen en BES)	-	-	-	n.v.t.
35	Afschaffen inkeerregeling	-	-	-	n.v.t.
36	Opschorten uitbetaling toeslagen aan uitreiziger	-	-	-	n.v.t.
37	Dubbele zakelijkheidstoets bij uiteindelijke derdenfinanciering	-	-	-	n.v.t.
38	Pseudo-eindheffing over excessieve vertrekvergoedingen	-	-	-	n.v.t.
39	Verdeling huwelijksvermogensgemeenschap	-	-	-	n.v.t.
40	Aanslagtermijnen voor de schenkbelasting	-	-	-	n.v.t.
41	Navordering van schenk- en erfbelasting	-	-	-	n.v.t.
42	Uitbreiding mededelingsplicht bodemzaak	-	-	-	n.v.t.
43	Vrijstelling koa-kopje en SMI-tegemoetkoming	-	-	-	n.v.t.
44	Innovatiebox: salderen	-	-	-	n.v.t.

(a) + is saldoverbeterend/lastenverzwarend

Het CPB acht de ramingen van de budgettaire effecten van de gecertificeerde fiscale maatregelen redelijk en neutraal. Een raming is 'redelijk' als er bij het CPB geen betere bronnen of ramingsmethoden bekend zijn om de desbetreffende raming te maken. De term 'neutraal' houdt in dat de raming zuiver is en dus geen systematische afwijking naar boven of naar beneden vertoont. Dit betekent echter niet dat de ramingen geen onzekerheid kennen. In totaal krijgen twee ramingen het onzekerheidsoordeel 'hoog'. Zeventien maatregelen ontvangen het onzekerheidsoordeel 'gemiddeld' en van nog eens twee maatregelen wordt de totale onzekerheid als 'laag' geschat. Hieronder wordt de toetsing van enkele ramingen toegelicht.

Het budgettaire effect van de maatregel 'Inkomensbeleid BP 2018' (92 mln euro) overschrijdt de gestelde grens in het toetsingskader en wordt daarom uitvoerig getoetst. De onzekerheid van de raming wordt laag geschat. De maatregel behelst de verhoging van de ouderenkorting en de verlaging van de algemene heffingskorting en de alleenstaande-ouderenkorting.⁵ De budgettaire effecten hiervan worden geraamd met behulp van het microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht MIMOSI.⁶ Het model vergt weinig parameteraannames en maakt de simulaties op basis van administratieve data van hoge kwaliteit, waardoor er weinig onzekerheid in het model of de data zit. Daarnaast liggen, gezien de aard en omvang van de koopkrachtmaatregelen, gedragseffecten ook niet voor de hand.

De raming van de Uitvoering motie-Van Vliet (3 mln euro) wordt uitvoerig getoetst vanwege de grote onzekerheid over de grondslag. Doordat de reikwijdte van de wet wordt uitgebreid, wordt de mogelijkheid tot dubbele verliesverrekening in de vennootschapsbelasting beperkt. De kern van de onzekerheid zit in het ontbreken van specifieke informatie over het aantal belastingplichtigen dat gebruik kan maken van de dubbele verliesverrekening, en welk belang daarmee gemoeid is. Omdat de constructie alleen voordelig is voor de belastingplichtige als deze structuur vooraf is opgezet met de inschatting dat er een gerede kans bestaat op verliezen, is de inschatting dat het aantal geraakte belastingplichtigen gering is. Het gemoeide bedrag is met behulp van aangiftegegevens geschat. De gebruikte subset is echter niet nauwkeurig en het gemiddelde kent een grote spreiding.

De raming van de budgettaire opbrengst van de tijdelijke verhoging van het tarief van de kansspelbelasting (20 mln euro) behoeft geen uitvoerige toetsing, maar is budgettair niet verwaarloosbaar en kent een gemiddelde onzekerheid. Het tarief wordt begin 2018 verhoogd met 1,1%. Deze verhoging wordt teruggedraaid zodra het wetsvoorstel Kansspelen op Afstand wordt aangenomen. Gegevens voor de

⁵ Dit betreft niet het volledige koopkrachtpakket. Daarin worden ook uitgavenmaatregelen genomen (o.a. de verhoging van de zorgtoeslag en het kindgebondenbudget).

⁶ Zie MIMOSI: Microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht, CPB Achtergronddocument, 2016, [link](#).

raming komen van de macroraming van de gehele opbrengst van de kansspelbelasting. Die raming is op haar beurt gebaseerd op realisaties in de afgelopen jaren. Vanwege de marginale tijdelijke aanpassing en de systematiek van kansspelbelastingheffing (via het bruto-spelresultaat bij casino's en speelautomaten) worden gedragseffecten verondersteld hier geen rol te spelen. De eventuele aanwezigheid van gedragseffecten is echter een factor van onzekerheid.

De raming van het aanscherpen van de definitie van geneesmiddelen (42 mln euro) behoeft geen uitvoerige toetsing, maar heeft wel een relevante budgettaire omvang en een gemiddelde onzekerheid. Voorgesteld wordt om het verlaagde btw-tarief voor geneesmiddelen te beperken tot producten die op basis van de Geneesmiddelenwet (GMW) als geneesmiddel in het handelsverkeer mogen worden gebracht. Voor de raming wordt gebruik gemaakt van externe databronnen uit de betrokken markt (voor zowel de gegevens over de grondslag als voor de aannamen). Het gebruik van dergelijke externe bronnen brengt onzekerheden met zich mee. In de raming wordt verder voor zover relevant rekening gehouden met gedragseffecten.

De tijdelijke verhoging van de energiebelasting is vanwege de grootte van het budgettaire effect onderhevig aan een uitvoerige toetsing. De maatregel kent een gemiddelde onzekerheid. Conform het Energieakkoord⁷ wordt de opbrengst van de energiebelasting tijdelijk verhoogd met 200 mln euro. Bron van de raming zijn de verbruiksgegevens en tarieven voor de energiebelasting voor aardgas en elektriciteit. Deze gegevens zijn gebaseerd op gedetailleerde informatie van het CBS en de Nationale Energieverkenning van ECN en het PBL. Daarnaast wordt (conform ODE-systematiek) de lastendruk gelijkelijk verdeeld over huishoudens en bedrijven. Er worden aannames gemaakt over het verloop van het aardgas- en elektriciteitsverbruik voor de komende jaren. Deze aannames zijn gebaseerd op data uit voorgaande jaren. De maatregel is zodanig in samenspel met de ODE vormgegeven⁸ dat gedragseffecten worden vermeden. Gedragseffecten zijn wel te verwachten bij grote tariefswijzigingen voor grootgebruikers (omdat zij hun activiteiten kunnen verplaatsen naar het buitenland). Zij worden bij deze maatregel echter niet sterk getroffen.

De raming voor de nieuwe aansprakelijkheidsbepaling voor pand- en hypotheekhouders en executanten (10 mln euro) kent een gemiddelde onzekerheid. Het voorstel regelt dat de pand- of hypotheekhouder of executant die zich verhaalt op de opbrengst van een zaak, aansprakelijk wordt voor het bedrag dat ter zake van die levering aan omzetbelasting is verschuldigd. Nu is dat nog de pandgever of hypotheekgever, die ten tijde van het ontstaan van de belastingvordering per definitie in betalingsmoeilijkheden zit. De gegevens voor de raming worden uit de

⁷ Energieakkoord voor duurzame groei, SER 2013, [link](#).

⁸ De verhoging van de Opslag Duurzame Energie wordt uitgesteld. Wanneer de tijdelijke verhoging van de energiebelasting eindigt, zal de ODE juist stijgen.

omzetbelastingadministratie voor de branches groot- en detailhandel gehaald, voor de jaren 2014-2016. Hoewel dat niet een volledige dataset als grondslag geeft, is de onzekerheid die hieruit voortkomt beperkt. De fluctuaties in de faillissementscijfers is namelijk klein en de meeste voorraadverkopen aan particulieren zullen in deze branches plaatsvinden. Omdat de financiële positie van de ondernemer niet verandert en de pandhouder nog steeds de (ongewijzigde) mogelijkheid van liquidatieverkoop zal benutten, worden geen gedragseffecten verondersteld.

De raming voor de afschaffing van de btw-landbouwregeling (en veehoudersregeling) (22 mln euro) kent een hoge onzekerheid van de grondslag en is daarom uitvoerig getoetst. Met de afschaffing van de regeling wordt een deel van de landbouwers btw-plichtig. Ook vervalt het verlaagd tarief voor een aantal goederen en diensten dat (nagenoeg) uitsluitend aan landbouwers wordt geleverd. De raming bestaat uit drie delen:

- De intermediaire verkoop met forfaitaire aftrek
- De verkoop van paarden aan consumenten
- Het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor fokdiensten.

De grondslag voor de intermediaire verkoop met forfaitaire aftrek is berekend op basis van gegevens uit de Miljoenennota, van de Belastingdienst en van het CBS. Niet alle gegevens betreffen echter recente perioden, daarom worden gevonden trends doorgetrokken. Voor de opbrengst uit verkoop van paarden aan consumenten zijn gegevens van het CBS gebruikt. Om tot de ramingsgrondslag te komen zijn vervolgens aanvullende aannames gemaakt. De grondslag voor de raming van het afschaffen van het verlaagde btw-tarief voor fokdiensten zijn gegevens van het CBS en, bij gebrek aan Nederlandse data, van het Vlaams infocentrum voor land- en tuinbouw. Deze data zijn betrouwbaar, maar wel gebrekkig voor ramingsdoeleinden. De gemaakte aannames zijn door de gebrekkige beschikbaarheid van informatie niet altijd door de data geschraagd. De grondslag is daarmee met een behoorlijke mate van onzekerheid omgeven. Er wordt van uitgegaan dat er geen significante gedragseffecten zijn, omdat verondersteld wordt dat de prijsstijging bij elke individuele transactie beperkt is.

De raming van de inhoudingsplicht voor houdstercoöperaties en de uitbreiding van de inhoudingsvrijstelling (30 mln euro) kent een gemiddelde onzekerheid. De maatregel bestaat uit twee onderdelen:

- Een inhoudingsplicht in de dividendbelasting voor houdstercoöperaties
- Een inhoudingsvrijstelling voor deelnemingsdividenden naar verdragslanden

Bij de inhoudingsplicht voor houdstercoöperaties is van belang dat in principe alleen houdstercoöperaties in internationale structuren getroffen worden. Deze coöperaties bestaan veelal juist vanwege de fiscale prikkel, daarom wordt aangenomen dat door

gedragseffecten (herstructurering) de budgettaire opbrengst van deze maatregel verwaarloosbaar is. Het uitbreiden van de inhoudingsvrijstelling in de dividendbelasting voor deelnemingsdividenden naar verdragslanden betekent een derving van de belastingopbrengst. De gegevens voor de raming van die derving komen voornamelijk van de Belastingdienst en zijn zeer gedetailleerd. Voor de raming wordt gebruik gemaakt van een willekeurige steekproef. Deze steekproef brengt enige onzekerheid met zich mee, die versterkt wordt door het feit dat de gegevens één jaar beslaan, terwijl de meerjarige dividendstromen volatiel van aard zijn.

2 Bijlage: Toetsingskader

Elke ter certificering aangeboden raming wordt ten minste marginaal getoetst. Maatregelen waarvan het budgettaire effect volgens de raming van het ministerie van Financiën groter is dan 50 mln euro, worden uitvoeriger beoordeeld. Deze uitvoerige beoordeling wordt ook gedaan als de belastinggrondslag onzeker is, er sprake kan zijn van sterke gedragseffecten, of als de maatregel controversieel is.⁹

2.1 Marginale toetsing

De marginale toetsing betreft een aantal vragen die elk met 'ja' dienen te worden beantwoord. Als dat het geval is, wordt de raming gecertificeerd.

1. Is de huidige stand van zaken duidelijk verwoord?
2. Is de beleidswijziging voldoende toegelicht?
3. Wordt de kwaliteit van de data voldoende toegelicht?
4. Worden de onzekerheden van de raming voldoende toegelicht?
5. Zijn de aannames voldoende onderbouwd?
6. Volgt de ex-ante budgettaire raming logisch uit de data en de gemaakte aannames?
7. Wordt de aanwezigheid en inhoud van eerste orde gedragseffecten toegelicht?
8. Is rekening gehouden met (directe) effecten op andere regelingen?

Sommige maatregelen betreffen een wijziging zonder mogelijk budgettair effect. Indien dit het geval is, wordt volstaan met een '-'.

⁹ Deze condities zijn vergelijkbaar met door de OBR gestelde condities.

2.2 Uitvoerige toetsing

De uitvoerige toetsing van ramingen van maatregelen die groter zijn dan 50 mln euro gaat dieper in op de budgettaire effecten van de raming.¹⁰ Hierbij worden de aannames beoordeeld en wordt overwogen of de aanname redelijk is. Aspecten die een rol spelen:

- Is er informatie over de omvang van de **grondslag**? Hoe betrouwbaar is deze informatie?
- Waar zijn de **aannames** op gebaseerd en zijn deze aannames redelijk? Komt de raming overeen met de uitkomsten die op basis van CPB-modellen kunnen worden verwacht?
- Zijn de **gedragseffecten** redelijk en in overstemming met wat in de literatuur gebruikelijk is? Als er geen literatuur is, zijn er dan vuistregels af te leiden uit informatie van de uitvoeringspraktijk bij eerdere beleidsveranderingen? Waar zijn de gedragseffecten op gebaseerd?

2.3 Onzekerheid

Het Centraal Planbureau geeft een inschatting van de onzekerheid van de raming. Vooralnog wordt hierbij gebruik gemaakt van het kader dat geboden wordt door *The Office for Budget Responsibility* (OBR) in het Verenigd Koninkrijk. Zie daarvoor tabel 2.1 en [hier](#).

Drie aspecten van de raming worden in beschouwing genomen: onzekerheden in de modellering, in de data en in het gedrag. De onzekerheid in het gebruikte model is afhankelijk van de gebruikte aannames en de eenvoud waarmee een basispad en een variant berekend kunnen worden. Dataonzekerheden hangen samen met de hoeveelheid beschikbare relevante gegevens en de betrouwbaarheid van de bron. Onzekerheid kan ook voortkomen uit gedrag, wanneer er grote gedragseffecten te verwachten zijn en deze effecten moeilijk in te schatten zijn.

Voor ieder van deze onzekerheidsaspecten zal de relevantie per raming variëren. De een-na-laatste rij beschrijft de relevantie van ieder aspect voor de desbetreffende raming. De laatste rij geeft een totaaloordeel over de raming op basis van de voorgaande afwegingen.

Sommige maatregelen betreffen een wijziging zonder mogelijk budgettair effect en daarom ook zonder onzekerheid. Indien dit het geval is, wordt volstaan met de notering 'n.v.t.'.

¹⁰ Ook bij een onzekere belastinggrondslag, te verwachten sterke gedragseffecten, of bij een maatregel die omstrede is.

Tabel 2.1 Beoordelingscriteria onzekerheid

Beoordeling	Model	Data	Gedrag
Zeer hoog	Zeer moeilijk te modelleren	Zeer weinig data	Geen informatie over potentieel gedrag
	Zeer gevoelig voor onverifieerbare aannames	Slechte kwaliteit	
Hoog	Zeer moeilijk te modelleren	Weinig data	Gedrag is volatiel of sterk afhankelijk van factoren buiten het belastingstelsel
	Zeer gevoelig voor onverifieerbare aannames	Veel van slechte kwaliteit	
Gemiddeld-hoog	Moeilijk te modelleren	Gewone data	Gedrag is moeilijk voorspelbaar
	Aanmaken basispad beperkt mogelijk	Wellicht van externe bron	
	Gevoelig voor aannames	Aannames kunnen niet gemakkelijk worden gecheckt	
Gemiddeld	Enigszins moeilijk te modelleren	Incomplete data	Aanzienlijke gedragsreacties of afhankelijk van factoren buiten belastingstelsel
	Aanmaken basispad beperkt mogelijk	Hoogwaardige externe bron	
		Verifieerbare aannames	
Gemiddeld-laag	Modelleren is eenvoudig	Hoge datakwaliteit	Gedrag is redelijk voorspelbaar
	Aantal gevoelige aannames		
Laag	Modelleren is eenvoudig	Hoge datakwaliteit	Stabiele en voorspelbare gedragseffecten
	Nieuwe parameters voor bestaand beleid		
	Weinig of geen gevoelige aannames		
Relevantie		[hoog – gemiddeld – laag]	
Totale beoordeling		[hoog – gemiddeld – laag]	

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (088) 984 60 00

info@cpb.nl | www.cpb.nl

September 2017